

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Seuraavan sukupolven pk-yritysstrategia – Tehokkaan ja nopean toteutuksen tehostaminen”**(omaaloitteinen lausunto)**

(2022/C 194/02)

Esittelijä: **Milena ANGELOVA**Toinen esittelijä: **Panagiotis GKOFAS**

Komitean täysistunnon päätös	25.3.2021
Oikeusperusta	työjärjestyksen 32 artiklan 2 kohta omaaloitteinen lausunto
Vastaava jaosto	”sisämarkkinat, tuotanto ja kulutus”
Hyväksyminen jaostossa	13.12.2021
Hyväksyminen täysistunnossa	19.1.2022
Täysistunnon nro	566
Äänestystulos	
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	235/1/7

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Pk-yritykset muodostavat EU:n talouden perustan. Näin ollen talouden elpyminen riippuu suurelta osin siitä, kuinka hyvin ne onnistuvat sopeutumaan ja toimimaan uudessa pandemian jälkeisessä todellisuudessa, jota muovaavat digitalisaatiosta ja vihreästä siirtymästä johtuvat perinpohjaiset muutokset. Jotta pk-yritykset voivat paitsi selviytyä myös kukoistaa, kasvaa ja laajentua menestyksekkäästi ja edistää EU:n talouden kehitystä sekä luoda laadukkaita työpaikkoja ja hyvinvointia kansalaisille, EU:n ja jäsenvaltioiden on ryhdyttävä lisätoimiin tarjotakseen niille suotuisan liiketoimintaympäristön ja asianmukaisia rahoitus- ja tukitoimenpiteitä.

1.2 Tulevaisuuden tarpeet täyttävän politiikan ja sääntelykehiksen on tarjottava pk-yrityksille varmuutta, johdonmukaisuutta, selkeyttä ja tasapuoliset toimintaedellytykset, noudatettava paremman sääntelyn⁽¹⁾ ja kilpailukykytilanteen tarkistamisen periaatteita uusia politiikkatoimenpiteitä käyttöön otettaessa tai nykyisiä toimenpiteitä tarkistettaessa sekä säilytettävä samalla korkea ympäristön ja sosiaalisen suojelun taso. ETSK kehottaa yhdenmukaistamaan hallinnollisia menettelyjä, jotta voitaisiin välttää resurssien keskittäminen toimiin, jotka haittaavat pyrkimyksiä kehittää liiketoimintaa.

1.3 ETSK toistaa ehdotuksensa ”rahoitusasiavaltuutettujen” verkoston perustamisesta ja kehittämisestä. Verkoston tehtävänä olisi valvoa pk-yritysten lyhyen aikavälin maksuvalmiuden parantamiseen tähtäävien toimien toteuttamista. Tällainen verkosto edistäisi pk-yritysten rahoituksen saantia, keräisi ja analysoisi laadullisia tietoja selvittääkseen, käyttävätkö – ja millä tavoin – välittäjäpankit rahoitusvälineitä tavoittaakseen rahoitusta eniten tarvitsevat pk-yritykset ja miksi niille ei myönnetä luottoa. Verkosto voisi myös toimia välittäjänä pk-yritysten ja rahoituksen tarjoajien välisissä yleisluonteisemmissa kiistoissa. ETSK ehdottaa, että Euroopan komissio ja jäsenvaltiot laativat ja panevat nopeasti täytäntöön yhden lomakkeen hakuprosessin pk-yrityksiä varten, jotta helpotettaisiin ja nopeutettaisiin niiden mahdollisuuksia saada EU:n rahoitusta.

1.4 ETSK katsoo, että sekä sisä- että kansainvälisten markkinoiden sujuvan toiminnan mahdollistaminen on tärkeä lyhyen aikajänteen politiikkatoimi. Komitea kehottaa jäsenvaltioita ryhtymään erityisiin toimiin tarjotakseen pk-yrityksille mahdollisuuksia tehdä tarjouksia julkisista hankinnoista ja saada niitä koskevia sopimuksia sekä vauhdittamaan julkisia investointeja yleisesti yritysten liikevaihdon kasvattamiseksi ja soveltamaan maksuviivästydirektiiviä⁽²⁾ tehokkaasti. ETSK suhtautuu myönteisesti komission ehdotukseen jatkaa tilapäisten valtiontukipuitteiden voimassaoloa kesäkuuhun 2022 saakka, mikä luo sillan covid-19-kriisin jälkeisiin markkinapohjaisiin olosuhteisiin.

⁽¹⁾ EUVL C 517, 22.12.2021, s. 45, 3.6.3 kohta.

⁽²⁾ EUVL L 48, 23.2.2011, s. 1.

1.5 ETSK korostaa, että osaamisen ja taitojen – myös digitaalisten ja vihreiden taitojen – vahvistaminen on keskeisen tärkeää pk-yrityksille. Tämä pätee sekä yrittäjiin, yritysjohtajiin että työntekijöihin. Uuden osaamisen kysyntä edellyttää ammatillisen koulutuksen sekä täydennys- ja uudelleen koulutuksen mukauttamista. Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelulla on tärkeä rooli osaamisen kehittämisessä, ja hyviä ammatillisen koulutuksen käytäntöjä olisi edistettävä ja vaihdettava asiaankuuluvien EU:n aloitteiden avulla yhteistyössä pk-yritysjärjestöjen, työmarkkinaosapuolten ja jäsenvaltioiden kanssa.

1.6 Etenkin mikro- ja pienet yritykset, perheytykset ja perinteiset yritykset sekä yhteisötalouden yritykset tarvitsevat käytännöllistä ruohonjuuritasoa tukea, erityisiä kampanjoja, välineitä ja neuvoja. Olisi tehtävä paljon enemmän, jotta voidaan varmistaa riittävien ja soveltuvien neuvontapalvelujen saatavuus ja saavutettavuus myös pk-yritysjärjestöjen välttämättömän tuen avulla. ETSK on tyytyväinen siihen, että Euroopan komissio on julkistanut yhteisötalouden toimintasuunnitelman⁽³⁾.

1.7 Verkostoitumisen, yhteistyön ja kumppanuuksien tehostaminen muiden yritysten ja sidosryhmien kanssa auttaa myös nopeuttamaan pk-yritysten valmiuksia elpymiseen, digitalisointiin ja viherryttämiseen muun muassa siten, että pk-yritykset osallistuvat tiiviisti teollisten ekosysteemien siirtymäväylien valmisteluun. Vaikka covid-19-pandemia on vauhdittanut digitalisaatiota digitaalialan edelläkävijöiden parissa pk-yrityksissä, se on myös syventänyt digitaalista kuilua niiden osalta, jotka ovat jääneet muista jälkeen. On myös korostettava perusteellisemman työn tarvetta, jotta voidaan arvioida mahdollisuuksia ja haasteita, joita pk-yritykset – ja erityisesti heikoimmassa asemassa olevat pk-yritykset, joilla on vähiten resursseja – kohtaavat vihreän siirtymän vuoksi, ja tukea niiden onnistumista tässä pyrkimyksessä. Pk-yrityksiä edustavat organisaatiot voivat edistää ja tukea tätä prosessia, ja sitä varten olisi suunniteltava ja tarjottava niille erityisiä tukitoimenpiteitä ja rahoitusta yhteisille toimille.

1.8 ETSK korostaa pk-yritysedustajien verkoston, Yritys-Eurooppa-verkoston ja pk-yritysjärjestöjen keskeistä roolia tukitoimenpiteiden tunnetuksi tekemisessä ja niitä koskevan tiedon levittämisessä mahdollisimman monille pk-yrityksille. Komitea kehottaa niitä kehittämään rakenteitaan ja työskentelymenetelmiään, jotta ne täyttäisivät paremmin nämä tarpeet. ETSK ehdottaa, että EU- ja jäsenvaltiotason pk-yritysjärjestöjen ja pk-yritysedustajien verkoston välisiä suhteita olisi vahvistettava entisestään, jotta saadaan aikaan vuorovaikutteisempi malli, jossa pk-yrityksiin ja niitä edustaviin organisaatioihin on jatkuva, suora ja johdonmukainen ja sen myötä mahdollisimman tiivis ja kattava yhteys, ja näin pk-yritysedustajien rooli ymmärrettäisiin ja tunnustettaisiin entistä paremmin. Juuri pk-yritysedustajat muuntavat ja räätälöivät EU:n poliittikat konkreettisiksi toimenpiteiksi ja tukijärjestelmiksi asianomaisissa jäsenvaltioissa ja järjestävät käytännön toimenpiteitä kunkin pk-yrityksen erityistilanteen huomioon ottamiseksi, jotta yhtäkään niistä ei jätettäisi selviytymään omin avuin. ETSK odottaa kiinnostuneena, että pian nimetään EU:n pk-yritysedustaja johtamaan käytännössä tätä prosessia.

2. Taustaa

2.1 ETSK kehotti laatimaan seuraavan sukupolven pk-yritysstrategian, jolla vastataan uuteen tilanteeseen⁽⁴⁾, sillä Euroopan komissio julkaisi EU:n pk-yritysstrategian⁽⁵⁾ juuri ennen covid-19-pandemian puhkeamista. Lisäksi kun vuosien 2021–2027 monivuotista rahoituskehystä ja NextGenerationEU-välineen mukaisia kansallisia elpymis- ja palautumissuunnitelmia koskeva työ saadaan päätökseen, on tärkeää arvioida, onko tavoite, jonka mukaan pk-yrityksiä tukevat toimenpiteet on asetettava keskeiseen asemaan kaikissa näissä ohjelmissa, todella saavutettu. Tämä on erityisen kiireellistä ja tärkeää, koska monet pk-yrityksiä edustavien organisaatioiden esittämät suositukset ja ehdotukset on yhä integroitava nykyistä paremmin EU-, jäsenvaltio- ja aluetasolla nopean ja menestyksekkään toteutuksen varmistamiseksi.

2.2 Tässä ETSK:n oma-aloitteisessa lausunnossa pohditaan aiemman lausunnon⁽⁶⁾ pohjalta, mutta toistamatta siihen sisältyviä suosituksia, miten pk-yritysten edistämisen ja tukitarpeisiin voitaisiin vastata aiempaa paremmin. Nämä tarpeet eivät johdu ainoastaan covid-19-pandemian jälkeisestä uudesta todellisuudesta vaan myös siitä, että EU:n pk-yritysten, joilla on tärkeä rooli talouden ja yhteiskunnan elpymisessä ja palautumisessa EU:n ja jäsenvaltioiden tasolla, on noudatettava yhtä kaikkein monimutkaisimmista lainsäädäntökehyksistä. Lisäksi lausunnossa tarkastellaan, miten EU:n tarjoamalla rahoituksella ja muilla poliittisilla tukitoimilla voidaan edistää pk-yritysten potentiaalinen käyttöön saamista ja millä tavoin voidaan vauhdittaa pk-yritysstrategian täytäntöönpanoa ja varmistaa sen onnistunut ja nopea toteuttaminen, myös tekemällä mahdollisesti mukautuksia viime aikojen kokemusten ja kehityksen perusteella.

3. Pk-yritysten haasteet, mahdollisuudet ja erilaiset valmiudet

3.1 Pk-yrityksillä on edessään vakavia haasteita paitsi talouden elpymistä pandemiasta ja uusiin pandemian jälkeisiin olosuhteisiin sopeutumista ajatellen myös digitalisaatiota ja vihreää siirtymää sekä väestörakenteen muutosta silmällä pitäen. Uusi tilanne luo pk-yrityksille myös mahdollisuuksia, etenkin jos käytössä on asianmukaisia tukitoimia, jotka on räätälöity ottamalla huomioon pk-yritysten ominaispiirteiden ja niiden elpymis-, digitalisointi- ja viherryttämismahdollisuuksien huomattavat erot⁽⁷⁾.

⁽³⁾ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=10117&furtherNews=yes#navItem-1>

⁽⁴⁾ EUVL C 429, 11.12.2020, s. 210.

⁽⁵⁾ COM(2020) 103 final.

⁽⁶⁾ EUVL C 429, 11.12.2020, s. 210.

⁽⁷⁾ EUVL C 197, 8.6.2018, s. 1.

3.2 Pandemia on muuttanut pk-yritysten toimintaympäristöä radikaalisti, koska se on aiheuttanut merkittäviä muutoksia myös maailmanmarkkinoilla ja koska energia- ja rahtikustannukset ovat nousseet. Tätä ovat viime aikoina vielä pahentaneet inflaation kiihtyminen ja negatiiviset korot. Lisäksi pk-yritykset ovat kärsineet seuraavista tekijöistä: kysynnän ja tulojen väheneminen, joka on vaikuttanut kielteisesti kassavirtaan ja pääoman saatavuuteen, toimitusketjujen häiriöt (raaka-ainepula ja hintojen nousu) sekä haasteet, jotka liittyvät työntekijöiden valmiuksien, hyvinvoinnin ja osaamisen kohtaamattomuuden saattamiseen tasapainoon. Likviditeetin puute, maksuviivästykset ja rahoituksen kysynnän kasvu ovat myös suuria haasteita, jotka ovat kärjistyneet pandemian aikana.

3.3 Pk-yritykset ovat keskenään hyvin erilaisia ja heterogeenisiä, ja myös niiden kyky elpyä ja kehittyä vaihtelee sen mukaan, tuottavatko ne tavaroita ja palveluja kuluttajamarkkinoille vai tarjoavatko ne välituotteita suuremmille yrityksille. Lisäksi pääasiassa kansallisella tai jopa paikallisella tasolla toimivien pk-yritysten elpyminen riippuu voimakkaasti kotimaisten olosuhteiden elpymisestä, kun taas sisämarkkinoilla kauppaa käyviin pk-yrityksiin vaikuttaa kyseisten markkinoiden toiminnan sujuvuus, ja kansainvälisesti toimiville yrityksille on tärkeää häiriytyneiden kansainvälisten arvoketjujen korjautuminen, toimintojen siirtäminen lähelle tai monipuolistaminen sekä vapaakauppasopimusten nopea täytäntöönpano.

3.4 Valitettavasti 27 jäsenvaltion EU:n pk-yritysten digitalisaatioaste on heikompi kuin Yhdistyneen kuningaskunnan, Norjan, Yhdysvaltojen ja Aasian pk-yrityksillä. Vaikka pandemia on auttanut lisäämään tietoisuutta digitalisaation merkityksestä, se on myös syventänyt edelläkävijöiden ja perässätulijoiden välistä digitaalista kuilua. Ongelmana on edelleen se, että pk-yritysten asiantuntemus ja resurssit eivät riitä hyötymään digitalisaatiosta, eli ongelmia aiheuttaa seuraavien tekijöiden puute:

- tietämys, osaamisen kehittäminen sekä digitalisaation edellyttämien digitaalitekniikoiden ja digitaalisten välineiden saatavuus
- hyvät yhteydet, digitaaliset välineet ja palvelut
- aika ja rahoitus
- kyky yhdistää digitaalistrategia konkreettiseen liiketoimintamalliin (mukaan lukien kyvyttömyys integroida uutta teknologiaa nykyisiin teknologioihin ja liiketoimintaprosesseihin tai siirtyä aiemmista järjestelmistä uusiin tai poistaa vanhat teknologiat käytöstä).

3.5 Pk-yrityskyselyn tulokset osoittavat ETSK:n aiempien päätelmien⁽⁸⁾ oikeellisuuden, sillä 72 prosenttia pk-yrityksistä katsoo, että nykyistä parempi pääsy julkisten tukijärjestelmien piiriin olisi hyödyllistä mahdollistaessaan niille digitalisoimisen jatkamisen, samoin kuin tuki tarvittavan osaamisen tai asiantuntemuksen löytämiseksi ja verkostoihin pääsemiseksi (61 prosenttia ja 62 prosenttia) sekä apu varojen haussa (50 prosenttia). Kaikki pk-yritykset hyötyisivät enemmän avustuksista ja tuetusta julkisesta rahoituksesta kuin rahoitusvälineistä.

3.6 Aineeton liikepääoma, kuten imago tai pitkäaikaiset asiakassuhteet, jotta voidaan vastata jatkuvasti muuttuviin ja kasvaviin tarpeisiin, sekä kestävään kehitykseen liittyvä kilpailun koventuminen ovat niin ikään yhä tärkeämpiä asioita pk-yritysten kannalta. Digitalisaatio ja viherryttäminen liittyvät tiiviisti yhteen, koska digitalisaatio auttaa yrityksiä optimoimaan resurssien käytön ja vähentämään ympäristövaikutuksia, kun taas digitalisaation kielteisiä vaikutuksia ilmastoon ja ympäristöön on myös torjuttava pääasiassa laajemmalla järjestelmätasolla.

3.7 Monet pk-yritykset kärsivät epävarmuudesta, Ne eivät tunne tarkkaan eivätkä ymmärrä erityisiä ilmasto- ja ympäristöpoliittisia toimia. Tämä koskee myös kaikkiin uusiin rahoitusvälineisiin liittyviä vaatimuksia. Muun muassa vihreän kehityksen ohjelma ja 55-valmiuspaketti voivat vaikuttaa pk-yrityksiin suoraan niihin sisältyvien vaatimusten kautta tai välillisesti resurssien kustannusten kasvun kautta. Energiatehokkuuden parantaminen ja materiaalien käytön ja logistiikan tehostaminen voivat myös johtaa kustannussäästöihin, ja entistä kestäväpohjaisemmat tuotteet voivat tuoda niille etuja markkinoilla asiakkaiden odotuksista riippuen. Ympäristö- ja ilmastoteknologioiden ja -ratkaisujen sisäisen ja maailmanlaajuisen kysynnän kasvu on mahdollisuus yrityksille, jotka tarjoavat ratkaisuja muille yrityksille tai julkiselle sektorille. On myös havaittavissa selkeä suuntaus, joka koskee sijoittajien ja rahoittajien kasvavia odotuksia kestävä kehityksen suhteen.

3.8 Lisäksi pk-yritysten asemaan digitalisaatiossa ja vihreässä siirtymässä vaikuttavat

- pk-yrityksen koko, joka vaikuttaa resurssien saatavuuteen ja saavutettavuuteen. Vaikka mikro- sekä pienten ja keskisuurten yritysten osuus niiden tuottamasta lisäarvosta on samanlainen, yritysten lukumäärässä kussakin näistä kategorioista on huomattava ero (93,3 prosenttia, 5,7 prosenttia ja 0,9 prosenttia vuonna 2020). Ehdottomasti eniten on mikroyrityksiä, joilla on vähiten resursseja, mikä kertoo haasteiden luonteesta ja laajuudesta.

⁽⁸⁾ EUVL C 429, 11.12.2020, s. 210 ja aiemmat lausunnot.

- markkina-aseman ja toiminta-alojen erot – esimerkiksi yritykset, jotka kehittävät ja tarjoavat digitalisaatioon ja viherryttämiseen liittyviä teknologioita ja ratkaisuja, ovat eri asemassa kuin yritykset, jotka ottavat näitä ratkaisuja käyttöön ja hyödyntävät niitä
- yritysten ikä ja kasvuintensiteetti. Startup- ja scaleup-yritykset käyttävät kehittyneitä digitaalitekologioita todennäköisemmin kuin muut pk-yritykset.
- yleinen liiketoimintaympäristö, jonka on oltava houkutteleva ja kannustava yrittäjyyttä, innovointia, investointeja ja kauppaa ajatellen
- jäsenvaltioiden väliset erot – digitalisaation osalta kyse on pääasiassa digitaalisesta infrastruktuurista ja digitaalisista taidoista, kun taas vihreän siirtymän osalta erot johtuvat esimerkiksi talouden luonnonvaraintensiteetistä sekä erilaisista ympäristöasioiden hallinnan perinteistä ja kulttuureista
- erilaiset sijainnit – pk-yritysten toimintaedellytykset eroavat toisistaan esimerkiksi kaupunkien ja maaseutualueiden välillä.

3.9 Eurooppalaisten yrittäjien ikääntyessä komission olisi edistettävä ja helpotettava yritysten luovutuksia, koska ne hyödyttävät koko taloutta turvaamalla työpaikkoja ja yrityksiä, ja autettava pk-yrityksiä vastaamaan tuleviin tarpeisiin, koska se voi tarkoittaa parempaa valmistautumista ja osaamista digitalisaatiota, viherryttämistä ja liiketoiminnan uudistamista ajatellen. Onnistuneen omistajanvaihdoksen avulla liiketoimintamallia voidaan ajantasaistaa ja muuttaa digitaaliseksi ja kestäväpohjaiseksi, kun taas epäonnistuneet tai toteutumatta jääneet yritysten luovutukset johtavat viime kädessä työpaikkojen menettämiseen ja talouskasvun heikkenemiseen. Yrittäjyyden monimuotoisuuden edistäminen – esimerkiksi naisten ja kolmansien maiden kansalaisten osallistaminen – voi tuoda lisäarvoa ja vauhdittaa kasvua useilla strategisilla teollisuudenaloilla ja elinkeinoelämän aloilla. Myös yhteisötalouden malleilla, kuten työntekijöiden omistamilla osuuskunnilla, on tässä yhteydessä oma roolinsa.

4. Keskeiset edellytykset seuraavan sukupolven pk-yritysstrategian onnistumiselle

4.1 ETSK kehottaa Euroopan komissiota ja jäsenvaltioita nopeuttamaan pk-yritysstrategian täytäntöönpanoa ja mukauttamaan sitä pk-yritysten erilaisten edellytysten, valmiuksien ja tarpeiden mukaan jäljempänä esitettyjen periaatteiden mukaisesti.

4.2 Kaikkien elpymistä ja palautumista EU- ja jäsenvaltiotasolla vauhdittavien toimenpiteiden olisi edistettävä taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristön kannalta kestävää kehitystä. Vaikka julkisilla investoinneilla ja rahoituksella on keskeinen rooli, tämän ei pidä antaa hämärtää yksityisten investointien merkitystä ja suotuisan liiketoimintaympäristön tarvetta erityisesti aikoina, jolloin myös häiriöitä aiheuttavia prosesseja on hallittava asianmukaisesti. Pääsääntöisesti EU:n politiikkatoimien olisi johdettava kestävään pandemian jälkeiseen talouteen, joka perustuu pikemminkin innovointiin, osaamiseen ja kilpailuun kuin valtiontukeen ja protektionismiin.

4.3 Koska yrityksillä on keskeinen taloudellinen ja yhteiskunnallinen rooli työpaikkojen luojina ja yleisen hyvinvoinnin edistäjinä, niiden menestymisen mahdollistavien tukitoimenpiteiden on oltava EU:n toimintapolitiikkojen ytimessä. Tätä tukee myös se, että yritykset ovat keskeisiä toimijoita sekä vihreän ja digitaalisen siirtymän että kilpailukykyisen, digitaalisen ja ilmastonutraalin kiertotalouden tavoitteen saavuttamisessa. Markkinamekanismit ohjaavat yhä enemmän tätä kehitystä vastuullisen työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun tukemana.

4.4 Kun otetaan huomioon, että pk-yritysten osuus lisäarvosta on 53 prosenttia ja kaikkien EU:n yritysten luomista työpaikoista 65 prosenttia, niiden ratkaisevan tärkeä rooli EU:n taloudessa ja sen elpymisen onnistumisessa on kiistaton. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä mikroyritysten (93 prosenttia kaikista pk-yrityksistä) erityistarpeisiin sekä siihen, että vahvistetaan niiden roolia yhteisötalouden tärkeimpänä moottorina. Koska pk-yritykset ja suuryritykset ovat monin tavoin sidoksissa toisiinsa, tehokkaampi integroiminen asianomaisiin ekosysteemeihin ja arvoketjuihin hyödyttää molempia osapuolia.

4.5 Koska pk-yritykset eroavat suuresti valmiuksiltaan elpymiseen, digitalisointiin ja viherryttämiseen, ei ole olemassa yhtä kaikille sopivaa ratkaisua. Tukitoimenpiteissä on otettava huomioon, että pk-yritysten kokonaiskapasiteetti riippuu yrityksen tappioiden luonteesta, laajuudesta ja syistä pandemian aikana (usein alakohtaisia), yrityksen markkina-asemasta, arvoketjuista ja liiketoimintaekosysteemeistä, yrityksen roolista ja vaiheesta digitaalisessa ja vihreässä siirtymässä, yrityksen taloudellisista, fyysisistä ja henkilöresursseista sekä asianomaisessa jäsenvaltiossa vallitsevasta toimintaympäristöstä.

4.6 Koska pandemian lyhyen aikavälin vaikutuksiin ei ole vielä puututtu, on yhä tärkeää auttaa terveitä yrityksiä selviytymään nykytilanteesta. Samalla digitalisaation ja vihreän siirtymän pitkällä aikavälillä mahdollistavia ja niitä tukevia edellytyksiä on vahvistettava välittömästi. Näin ollen pk-yritysten olisi oltava sekä lyhyellä että keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä toteutettavien EU:n rahoitustoimenpiteiden ja muiden politiikkatoimien keskiössä.

4.7 Covid-19-kriisi on korostanut tarvetta tukea taloudellisissa vaikeuksissa olevia yrityksiä ja yrittäjiä, jotta vältettäisiin tarpeettomat konkurssit ja suojeltaisiin työpaikkoja. ETSK kehottaa Euroopan komissiota ja jäsenvaltioita jatkamaan työtään yrittäjien uutta mahdollisuutta ja liiketoiminnan uudelleen käynnistämistä koskevien esteiden poistamiseksi ja panemaan nopeasti ja asianmukaisesti täytäntöön uudelleenjärjestelyä ja maksukyvyttömyyttä koskevan direktiivin⁽⁹⁾, jolla kannustetaan jäsenvaltioita luomaan varhaisvaroitusjärjestelmiä, jotta vaikeuksissa olevia yrittäjiä voitaisiin auttaa ajoissa.

5. Vakaan liiketoimintaympäristön mahdollistaminen

5.1 Pk-yritysstrategia liittyy läheisesti teollisuusstrategiaan, ja niitä on kehitettävä ja ne on pantava täytäntöön samanaikaisesti, jotta voidaan luoda suotuisat olosuhteet liiketoiminnalle ja hyvin toimivat tavaroiden, palvelujen, pääoman, datan ja ihmisten sisämarkkinat sekä varmistaa sujuva digitaalinen ja vihreä siirtymä ja EU:n avoin strateginen riippumattomuus keskeisillä teollisuudenaloilla ja niihin liittyvissä pk-yritysten arvoketjuissa. Pk-yritysten tiivis osallistuminen teollisten ekosysteemien siirtymäväylien valmisteluun on välttämätöntä.

5.2 Jäsenvaltiot voivat auttaa nopeuttamaan pk-yritysten kehitystä tarjoamalla niille paremmat mahdollisuudet osallistua julkisiin tarjouskilpailuihin ja voittaa niitä sekä EU- että jäsenvaltiotasolla ja vauhdittamalla julkisia investointeja yleisesti, jotta asianomaisten yritysten liikevaihto kasvaisi nopeammin. Maksuviivästysdirektiivissä vahvistetut säännöt, jotka koskevat julkishallintojen yrityksille suorittamia maksuja, edellyttävät tiukempaa täytäntöönpanoa, ja on suunniteltava uusia oikeussuojakeinoja, myös jotta voidaan nopeuttaa yksityisten yritysten välisiä transaktioita. Maksuja nopeuttamalla voidaan edelleen parantaa pk-yritysten maksuvalmiutta.

5.3 Tavaroiden vastavuoroinen tunnustaminen voi varmistaa tavaroiden vapaan liikkuvuuden EU:ssa, mutta monilla pk-yrityksillä on yhä vaikeuksia päästä markkinoille muissa jäsenvaltioissa raskaiden kansallisten hallinnollisten menettelyjen vuoksi. ETSK korostaa standardisoinnin merkitystä markkinaesteiden poistamisessa ja rajatylittävän toiminnan helpottamisessa. Pk-yritysten kaltaisten sidosryhmien tehokasta osallistumista standardointiprosesseihin olisi edelleen edistettävä sekä EU:n tasolla että kansainvälisesti. Standardit olisi laadittava pk-yritysten kannalta suotuisalla tavalla, ja niiden soveltamisesta pk-yrityksissä olisi tarjottava ohjeistusta.

5.4 Kansainvälisellä kaupalla on tärkeä rooli yritysten kasvun ja kehityksen sekä EU:n talouden vauhdittamisessa. Pandemiaan liittyvien esteiden poistamisen lisäksi on jatkettava pidemmän aikavälin kahden- ja monenvälisiä neuvotteluja avoimesta ja sääntöihin perustuvasta kaupasta pk-yritysten markkinoillepääsyn, kansainvälistymisen ja kasvun edistämiseksi.

5.5 Jotta seuraavan sukupolven pk-yritysstrategia voisi saavuttaa tavoitteensa ja vastata samalla lukuisiin kustannuksiin ja avoimuutta koskeviin haasteisiin, sitä on täydennettävä mahdollistavalla ja kannustavalla sääntelykehyksellä, jolla edistetään pk-yritysten tehokasta ja nopeaa elpymistä sekä niiden kehitystä ja työllistämiskykyä. ETSK korostaa, että toimintapolitiikan ja sääntelykehysten on tarjottava pk-yrityksille varmuutta, johdonmukaisuutta ja selkeyttä, oltava paremman sääntelyn agendan⁽¹⁰⁾ mukaisia (kilpailukytilanteen tarkistamiset ja eri aloitteiden kumulatiivisten vaikutusten arviointi mukaan luettuina), pantava eurooppalaisia pk-yrityksiä tukeva *Small Business Act* -aloite ja yhden kerran periaate kattavasti täytäntöön sekä säilytettävä ympäristönsuojelun ja sosiaalisen suojelun korkea taso ja turvattava tasapuoliset toimintaedellytykset. Sääntelyssä on otettava huomioon myös yritysten toimintaympäristön laajuus ja arvioitava, onko joidenkin tiettyjen sääntöjen oltava samat kaikille yrityksille vai onko ne räätälöitävä yritysten koon mukaan. ETSK myös kehottaa yhdenmukaistamaan hallinnollisia menettelyjä, jotta voitaisiin välttää resurssien keskittäminen toimiin, jotka eivät vahvista vaan pikemminkin haittaavat pyrkimyksiä kehittää liiketoimintaa.

5.6 Jäsenvaltioiden välistä toimenpiteiden koordinoitua sisämarkkinoilla on parannettava pandemian kaltaisissa odottamattomissa olosuhteissa, jotta pystytään varmistamaan tavaroiden, palveluiden ja työntekijöiden vapaa liikkuvuus sekä pk-yritysten liiketoiminnan jatkuvuus. Tuleva sisämarkkinoiden hätäapuvälinettä koskeva aloite on tärkeä lähtökohta tälle työlle.

5.7 ETSK katsoo, että pk-yrityksissä, joissa palveluntarjoajan ja asiakkaan välillä vallitsee suuri tiedon epäsymmetria, sekä palveluissa, joissa palveluntarjoaja toimii asiakkaan edustajana (esim. vapaissa ammateissa), ammattien sääntelyllä voidaan suojella palvelujen turvallisuutta, riippumattomuutta ja laatua. Samalla on myös torjuttava markkinoiden vääristymiä ja mahdollisia rajatylittäviä esteitä.

5.8 Digitaalisten ja vihreiden ratkaisujen käyttöönoton mahdollistamiseksi tarvitaan asianmukaista ja kohtuuhintaista fyysistä infrastruktuuria kaikilla liiketoimipaikoilla, myös maaseudulla ja syrjäisillä alueilla. Vaikka investoiminen tehokkaiisiin digitaalisiin yhteyksiin ja kestäviin energia- ja liikennejärjestelmiin on hyödyllistä kaikissa olosuhteissa, se myös edistää elpymistä.

⁽⁹⁾ EUVL L 172, 26.6.2019, s. 18.

⁽¹⁰⁾ EUVL C 517, 22.12.2021, s. 45, 3.6.3 kohta.

6. Taloudellinen ja muu tuki

6.1 Pk-yritysten ylimääräiset rahoitusta ja muuta tukea koskevat tarpeet johtuvat pääasiassa siitä, että niiden valmiudet elpymiseen, digitalisaatioon ja viherryttämiseen ovat vähäiset, koska niiden resurssit ovat rajalliset. Covid-19-kriisiä pahentaa nyt nouseva inflaatio, joka johtuu myös energian hintojen noususta. ETSK korostaakin, että on tärkeää tarjota asiaankuuluvaa taloudellista ja muuta kuin taloudellista tukea, ja toivoo, että jäsenvaltiot – samalla kun otetaan huomioon niiden erilaiset resurssit ja valmiudet tukea yrityksiä – hyväksyvät pikaisesti ehdotuksen tilapäisten valtiontukipuitteiden voimassaolon pidentämisestä ⁽¹⁾, mikä luo sillan covid-19-pandemian jälkeisiin markkinapohjaisiin olosuhteisiin.

6.2 Julkista rahoitustukea myönnettäessä on pidettävä huolta siitä, että vältetään voittajien valikoimista tai kannattamattomien yritysten tukemista, koska kilpailun ja markkinoiden tulisi määrittää, mitkä yritykset menestyvät. Sen sijaan varoja myönnettäessä olisi otettava huomioon pk-yritysten erilaiset olosuhteet ja kategoriat ja siten tehostettava ja kohdennettava tukea entistä paremmin kyseessä oleviin tarpeisiin.

6.3 ETSK toistaa ehdotuksensa jäsenvaltioihin perustettavasta EU:n koordinoimasta rahoitusasiavaltuutettujen verkostosta ja sen kehittämisestä ja ehdottaa, että sen soveltamisalaa laajennetaan kattamaan kaikki rahoituslähteet. ETSK on myös ehdottanut pk-yritysten maksuvalmiutta käsittelevän työryhmän perustamista. Työryhmä toimisi tiiviissä yhteistyössä rahoitusasiavaltuutettujen kanssa seuratakseen sellaisten EU- ja jäsenvaltiotasolla ehdotettujen komission uusien toimenpiteiden täytäntöönpanoa, jotka liittyvät mikroyritysten lyhyen aikavälin maksuvalmiuden edistämiseen. Verkosto voi pk-yritysten rahoituksen saannin helpottamisen lisäksi myös auttaa komissiota keräämään ja analysoimaan – pankkien antamaa palautetta koskevien periaatteiden mukaisesti – laadullisia tietoja sen selvittämiseksi, miten välittäjäpankit hyödyntävät rahoitusvälineitä tavoittaakseen rahoitusvaroja eniten tarvitsevat pk-yritykset ja miksi niille ei myönnetä luottoa. Verkoston olisi myös ratkaistava pk-yritysten sekä pankkien, muiden rahoituspalvelujen tarjoajien ja likviditeettitarjoajien ja muiden rahoituselinten välisiä yleisluonteisempia kiistoja.

6.4 Investoiminen innovointiin on ehdottomasti hyödyllistä, koska se edistää sekä nykyisten yritysten kehittämistä että uusien yritysten luomista ja vahvistaa menestystä pitkällä aikavälillä. Sen lisäksi, että keskitytään tiettyihin innovaatioekosysteemeihin, innovoinnin rahoittamisella olisi edistettävä sellaisten teknologioiden ja ratkaisujen kehittämistä, joita voidaan levittää laajemmalle ja joita monenlaiset pk-yritykset voivat ottaa käyttöön. Riskialtiiden mutta innovatiivisten ideoiden muuttaminen toiminnaksi edellyttää useiden toimijoiden, kuten tutkijoiden, yrittäjien, loppukäyttäjien tai asiakkaiden, osallistumista. Horisontti Eurooppa -puiteohjelmasta ja InvestEU-ohjelmasta rahoitettavat EU:n tukijärjestelmät ovat kuitenkin aivan liian monimutkaisia joillekin pk-yrityksille, vaikka niitä pidettäisiinkin tukikelpoisina. EU voi vastata tähän haasteeseen vähentämällä rasitteita ja esteitä, jotka vaikeuttavat pk-yritysten ideoiden esittämistä, sekä tarjoamalla jatkuvaa mentorointia ja tukea hyväksytyille hakijoille koko prosessin ajan. ETSK ehdottaa, että Euroopan komissio ja jäsenvaltiot laativat ja panevat nopeasti täytäntöön yhden lomakkeen hakuprosessin pk-yrityksiä varten, jotta helpotettaisiin ja nopeutettaisiin niiden mahdollisuuksia saada EU:n rahoitusta.

6.5 Monissa koheesiopolitiikan ohjelmissa hyödynnetään askettäin käyttöön otettuja sääntöjä ja suurempaa joustavuutta pandemian pahiten koettelemien alojen ja alueiden määrärahojen uudelleenjärjestelemiseksi. Komission on varmistettava, että innovointiin sekä digitalisaatioon ja vihreään siirtymään liittyvät määrärahat eivät vähene, koska se vaikuttaisi pk-yritysten investointeihin infrastruktuuriin, digitaalisiin valmiuksiin ja ympäristökestävyyteen.

6.6 Osaamisen ja taitojen vahvistaminen on toinen tulevaisuuteen suuntautuvien investointien ala, joka olisi asetettava etusijalle. Taitojen kehittämisen tarve koskee sekä yrittäjiä, yritysjohtajia että työntekijöitä. On varmistettava asianmukaiset ammatilliset taidot, jotta voidaan vastata pk-yritysten nykyisiin ja tuleviin tarpeisiin. Jotta pystytään vastaamaan digitalisaation ja vihreän siirtymän asettamiin vaatimuksiin, digitaaliset ja vihreät taidot olisi katsottava perustaidoiksi, jotka kaikilla on oltava. Uuden osaamisen kysyntään vastaaminen edellyttää sekä ammatillisen koulutuksen mukauttamista että täydennys- ja uudelleen koulutuksen järjestämistä. Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelulla on tärkeä rooli työntekijöiden taitojen kehittämisessä, ja hyviä ammatillisen koulutuksen käytäntöjä olisi edistettävä ja yleistettävä asiaankuuluvien EU:n aloitteiden avulla yhteistyössä pk-yritysjärjestöjen, työmarkkinaosapuolten ja jäsenvaltioiden kanssa.

6.7 Erityisesti mikro- ja pienyritykset tarvitsevat käytännöllistä ruohonjuuritason tukea ja neuvontaa, mikä kytkeytyy olennaisesti niiden resursseihin liittyviin valmiuksiin. Olisi tehtävä paljon enemmän, jotta olisi mahdollista varmistaa riittävien ja tarkoituksenmukaisten neuvontapalvelujen saatavuus ja saavutettavuus niin pidemmän aikavälin kuin päivittäin läsnä oleviin tarkoituksiin, joita ovat esimerkiksi nykyaikaisten teknologioiden käyttöönotto, taitojen kehittäminen ja yritysten suorituskyvyn parantaminen. ETSK kehottaa myös kehittämään erityisiä kampanjoita ja välineitä erityisesti mikroyrityksille, koska ne ovat pk-yritysten suurin ja haavoittuvin kategoria.

⁽¹⁾ Tehty 30.9.2021 – pidentäminen uudelleen kuudella kuukaudella.

6.8 Jotta kyetään ymmärtämään pk-yritysten käytännön tarpeet ja kohdentaa toimenpiteet asianmukaisesti, tarvitaan vankka tietopohja ruohonjuuritason olosuhteista. On myös tärkeää, että poliittiset päättäjät kaikilla tasoilla säilyttävät yhteyden pk-yritysten käytännön elämään ja olosuhteisiin. ETSK kannustaa komissiota vahvistamaan pk-yritysedustajien verkostoa entisestään, jotta saadaan aikaan vuorovaikutteisempi malli, jossa pk-yrityksiin ja niitä edustaviin organisaatioihin ja tukiverkostoihin, kuten työmarkkinaosapuoliin ja asianomaisiin sidosryhmäorganisaatioihin, on jatkuva, suora ja johdonmukainen ja sen myötä mahdollisimman tiivis ja kattava yhteys. ETSK kehottaa komissiota myös nimittämään kiireellisesti EU:n pk-yritysedustajan ja laittamaan alulle tämän työsaran, koska tällä on oltava operatiivinen eikä ainoastaan symbolinen asema toimielinkentässä. ETSK korostaa pk-yritysedustajien verkoston, Yritys-Eurooppa-verkoston ja pk-yritysjärjestöjen keskeistä roolia tukitoimien tunnetuksi tekemisessä ja niitä koskevan tiedon levittämisessä mahdollisimman monille pk-yrityksille.

6.9 Verkostoituminen, yhteistyö ja kumppanuudet muiden yritysten ja sidosryhmien kanssa ovat muita keinoja lisätä pk-yritysten valmiuksia elpymiseen, digitalisaatioon ja viherryttämiseen. Tämän tulisi olla yksi innovoinnin ja liiketoimintaekosysteemien vahvistamisen päätavoitteista, ja ETSK korostaakin tarvetta vahvistaa digitaali-innovointikeskittymien ja verkkoalustojen roolia ja verkostoa, jotta ne olisivat helposti pk-yritysten saavutettavissa ja niitä tukemassa. Digitalisaatio on avainasemassa myös päivittäisessä liiketoiminnassa, koska se helpottaa verkostoitumista ja mahdollistaa pk-yrityksille entistä laajemmän ja tiiviimmän vuorovaikutuksen asiakkaiden, investoijien, liikekumppanien, työmarkkinaosapuolten, tutkijoiden, kouluttajien ja viranomaisten kanssa.

6.10 ETSK on määrittänyt seuraavassa periaatteet, jotka on otettava huomioon kehitettäessä uusia pk-yritysten digitalisointiohjelmiä. Niitä voidaan soveltaa myös kaikkiin pk-yritysten hyväksi tehtäviin tukitoimenpiteisiin:

- Varmistetaan kuulemalla etukäteen keskeisiä sidosryhmiä ja asiantuntijoita, että ohjelma on kohdennettu, vastaa tarpeita ja että se on edunsaajien kannalta helppo ymmärtää, siihen on helppo hakea ja se on helppo panna täytäntöön.
- Perustetaan ohjelmaa varten tiedotus- ja resurssikeskus, jonka kautta pk-yritykset voivat saada tukea digitalisointitoimilleen ja joka auttaa niitä kehittämään sekä teknologioiden hankkimiseen että niiden käyttöön liittyvää taitotietoa.
- Kehitetään yrittäjien omia digitaalisia taitoja, koska tällä on suora yhteys yrityksen digitalisoinnin tasoon, ja parannetaan samalla digiosaamisen yleistä tasoa yrityksissä.
- Helpotetaan ulkoisen rahoituksen saatavuutta ja varmistetaan nopea maksuliikenne.
- Edistetään yhteistyötä muiden kumppanien ja sidosryhmien kanssa.
- Suunnitellaan digitalisointiohjelmat tietojen ja palautteen keräämiseksi pk-yrityksiltä, minkä tarkoituksena on myös parantaa nykyisiä ja tulevia palveluja ja ohjelmia.

Bryssel 19. tammikuuta 2022.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Christa SCHWENG*
